Friese boeren willen vergunning ganzenbeheer van tafel

Friese boeren vragen de rechtbank de vergunning voor ganzenbeheer uit 2024 te vernietigen. Zij betwisten de voorwaarden en juridische basis.

Twintig Friese boeren, grondgebruikers en jachthouders willen dat de rechtbank de vergunning uit 2024 voor populatiebeheer van grauwe ganzen in Friesland vernietigt. Volgens hun gemachtigden heeft de provincie bij het verlenen van die vergunning belangrijke juridische regels niet gevolgd. Ook zouden de beperkingen voor het ganzenbeheer die daarbij werden opgelegd onvoldoende zijn onderbouwd.

De zaak van de twintig boeren tegen de provincie diende op 22 oktober bij de meervoudige kamer van de rechtbank. De betrokkenen verzetten zich vooral tegen de voorwaarden en regels die de provincie aan het beheer van grauwe ganzen heeft verbonden.

Afschotvrije stroken rond Natura 2000

De boeren hebben onder meer moeite met afschotvrije stroken van 150 meter rondom Natura 2000-gebieden als voorschrift in de afschotvergunning. Dit zou voortkomen uit jurisprudentie uit een andere provincie over andere ganzen. Met als doel dat populatiebeheer geen verstoring veroorzaakt voor beschermde soorten vogels in de doelstellingen van diverse natuurgebieden en broedende weidevogels in subsidiegebieden eromheen. Langs deze gebieden mocht in deze vergunning, wegens veronderstelde afbreuk aan de instandhouding van deze vogelsoorten, niet worden geschoten. De provincie gebruikt hiervoor het argument dat zij een wettelijke zorgplicht voor die flora en fauna heeft.

Afwijking vergund zomerbeheer

„De Faunabeheereenheid Fryslân (FBE) adviseerde de provincie in 2023 om de bestaande vergunningen voor populatiebeheer van grauwe ganzen in de zomer voort te zetten”, doet gemachtigde Peter van Kempen uit de doeken. „Daarmee zou het beheer, waarvoor sinds 2010 opeenvolgende vergunningen zonder deze beperkende maatregelen waren verleend, kunnen doorgaan. De provincie koos in 2024 echter voor een andere juridische route. Omdat er op dat moment geen goedgekeurd faunabeheerplan voor zomerganzen lag, verleende zij een vergunning in de vorm van een opdracht, met aanvullende voorwaarden. Daarin stonden onder meer de beperkingen en zones waarmee oppervlakte dekkend populatie beheer aan banden werd gelegd, in plaats van bevorderd, zoals het beleid van het nieuwe ganzenplan was vastgesteld in 2024.”

Onvoldoende onderbouwd

Volgens Van Kempen – die samen met de advocaten Martijn van Meppelen Scheppink (kantoor Moree Gelderblom) en David Jan Meijer (Bout advocaten) de boeren vertegenwoordigt – heeft de provincie onvoldoende uitgelegd en onderbouwd waarom zij voor deze vergunningvorm en aanpak koos. Ook zouden door de vorm van de vergunning – een ambtelijke beschikking op een aanvraag van één persoon, met daardoor slechts twee belanghebbenden – het overgrote deel van de belanghebbenden, die de vergunning voor het bestrijden van schade op hun land krijgen om te gebruiken, te weinig gelegenheid heeft gekregen om hun bezwaren tegen deze regels en voorwaarden tijdig naar voren te brengen.

Beperkingen eerder niet opgenomen

„De provincie had vergelijkbare beperkingen en zones rond Vogelrichtlijn en Natura 2000-gebieden in 2022 voorgesteld bij de voorbereiding van een wijziging van de Friese omgevingsverordening”, legt Van Kempen verder uit. „Na vele

zienswijzen daartegen, zijn deze uiteindelijk niet in de verordening opgenomen. Er is dus geen rechtsgrond voor het pardoes opleggen van zoneringen.” Toch kwamen vergelijkbare voorwaarden volgens de gemachtigde later terug in de vergunning van 2024. „De bezwaarmakers vinden dat de provincie hiervoor onvoldoende juridische onderbouwing heeft gegeven.” Ook de bezwaarprocedure staat volgens hem ter discussie. „Tegen de vergunning werden 224 bezwaren ingediend.”

Groot deel buiten de procedure

Volgens Van Kempen heeft de provincie door de later in bezwaar afgekeurde vorm van vergunning ‘ambtelijke beschikking op aanvraag onder de Omgevingswet’ geprobeerd een groot deel van de bezwaarmakers buiten de procedure te houden. Dat zou in strijd zijn met de regels voor inspraak en het recht om gehoord te worden. „Op 16 juli 2024 nam de provincie daarop een herstelbesluit. De vergunning had onder de Wet natuurbescherming 2017 moeten worden behandeld en beoordeeld. De betwiste zoneringen en voorwaarden bleven daarin echter overeind.” Daartegen komen nu belanghebbende grondgebruikers, boeren en jachthouders in beroep.

Verschil zomer- en winterganzen

De bezwaarmakers zetten ook vraagtekens bij de inhoudelijke onderbouwing van de beperkingen. Zij vinden dat de provincie onvoldoende heeft aangetoond waarom deze nodig zijn voor het populatiebeheer van grauwe ganzen in de zomer. Van Kempen wijst erop dat zomer- en winterganzen niet een gelijke beschermde status hebben en daarom niet zonder meer op dezelfde manier kunnen worden behandeld. Winterganzen verblijven als extra beschermde trekvogels soms in Natura 2000-gebieden.

Daarom genieten hun slaapplaatsen een zekere bescherming. Volgens de gemachtigden betekent dat niet automatisch dat voor het beheer van zomerganzen, die hier inheems overvloedig

voorkomen en de grootste schadesoort zijn geworden, dezelfde soort beperkingen nodig zijn. Ook zouden de zones het doel – oppervlaktedekkend populatiebeheer – tegenwerken. De provincie had volgens bezwaarmakers duidelijk moeten onderbouwen waarom de maatregelen en zoneringen nodig zijn en op welke juridische regels ze zijn gebaseerd.

Vergunning moet worden vernietigd

De twintig bezwaarmakers vragen de rechtbank om de vergunning uit 2024 te vernietigen. Volgens hen ontbreekt een deugdelijke juridische onderbouwing voor de gevolgde weg en opgelegde voorwaarden bij deze vergunning. Ook vinden zij dat de beperkingen niet passen bij het provinciaal beleid, dat volgens hen juist meer ruimte moest bieden aan ganzenbeheer om landbouwschade te voorkomen. De vergunning uit 2024 is inmiddels afgelopen. Er is later een nieuwe vergunning verleend die de omstreden voorwaarden niet bevat. Toch willen de bezwaarmakers dat de rechter zich alsnog over de rechtmatigheid van de oude vergunning uit 2024 uitspreekt. Daarmee willen zij voorkomen dat de voorwaarden uit 2024 door regels in de overgangswetgeving daarover alsnog een blijvende juridische basis krijgen.

Uitspraak van de meervoudige kamer van de rechtbank in Groningen volgt zes weken na de zitting van 22 oktober.

Provincie Friesland meldt desgevraagd in een reactie inhoudelijk niet te kunnen reageren op de zaak. 'We hebben onze standpunten naar voren gebracht tijdens de zitting en wachten de uitspraak van de rechtbank af.'

Van Kempen: 'Beroep is nog steeds relevant'

Dat de eenjarige vergunning uit 2024 inmiddels is afgelopen, en in die zin onherroepelijk is geworden, betekent volgens Peter van Kempen niet dat het beroep van de boeren achterhaald is. „Want zij hebben een in de toekomst gelegen belang dat deze alsnog wordt vernietigd. Na de vergunning uit 2024 is een

nieuwe meerjarige vergunning verleend, die loopt tot 2029. In deze vergunning ontbreken de omstreden voorwaarden. De Faunabeheereenheid Fryslân had zich al in 2023 tegen deze beperkingen uitgesproken en deze ook nu niet in haar faunabeheerplan opgenomen.”

Volgens de bezwaarmakers is het belangrijk dat de rechter alsnog kijkt naar de manier waarop de provincie deze voorwaarden en de zoneringen in 2024 heeft ingevoerd. De provincie zou via het volgen van deze betwiste juridische route alsnog beperkingen hebben willen vestigen, die eerder wegens zienswijzen ertegen niet in de omgevingsverordening waren opgenomen.

Als de rechter de vergunning alsnog vernietigt, zullen volgens de raadslieden van bezwaarmakers alsnog de juridische grondslagen onder die ‘maatwerkvoorwaarden’ vervallen. Daarmee willen bezwaarmakers voorkomen dat de provincie de beperkingen in de toekomst alsnog, op basis van de vergunning uit 2024, kan opleggen. Dat zou leiden tot het afhaken van jagers die boeren toch nodig hebben om schade efficiënt te bestrijden. „De gevolgen daarvan zijn zo groot dat dit niet is te rijmen met de doelstellingen van de provincie om schadebestrijding zo min mogelijk aan banden te leggen of te beperken”, aldus Van Kempen tot besluit.